

ISTORIOGRAFIE

Din corespondența lui Anatol Vieru¹

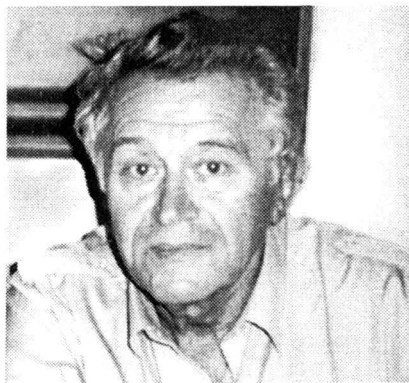
București, 7 martie 1993

Dragii mei Lena și Andrei,

Secolul XX a ajuns foarte departe, de vreme ce eu, tatăl vostru, vă scriu acum scrisori dactilografiate la indigo. Am ezitat așezându-mă la mașina de scris, dar ce să-i faci? Locuiți fiecare în altă parte, iar eu sunt în criză de timp și simt nevoia de a comunica totuși cu voi; scrisoarea va fi neîngrijită, dar nu am încotro... Tocmai am sosit azi de la Moscova și vreau să vă scriu unele impresii; mama vă va ține la curent cu chestiuni specifice de familie.

Venind la Moscova după nouă ani de absență, am putut măsura timpul trecut; puțini oameni din timpul studenției mele am mai putut întâlni la conservator. Cei ce sunt azi acolo îmi sunt necunoscuți, deși, după cum am putut constata, unii dintre ei cunosc numele meu și știu câte ceva despre mine. Mulți au plecat în străinătate, deși se întorc deseori la Moscova (Rojdestvenski, Gubaidulina, Schnittke ș.a.); cei care locuiesc la Moscova sunt deseori plecați; astfel am vrut să-l văd pe Denisov, dar el era plecat pentru trei săptămâni în Franța. Dintre vechii mei colegi i-am găsit (și am regăsit și prietenia lor) pe Roman Ledeniov și pe Iurii Holopov.² Am fost invitat să mă întâlnesc cu catedra de compoziție - profesori și studenți - în clasa unde acum patruzeci de ani aduceam lucrări lui Haciaturian; am prezentat Simfonia a III-a și Concertul pentru saxofon și orchestră. Și acum să vă spun vestea tristă care m-a zguduit a doua zi după venirea la Moscova: Roman mi-a spus că Sidelnicov a murit vara trecută la capătul unei boli și totuși, oarecum pe neașteptate. Nu a fost cu puțință să o contactăm pe Hedi, telefonul nu a răspuns; la Conservator, chiar în seara plecării noastre avea loc un concert în care Anastasia Sidelnicova cânta la orgă în compania unei soprane.

Am revăzut splendidele săli - mare și mică - ale Conservatorului. După atâtea săli văzute peste tot, mi se par încă și mai extraordinare ca sonoritate și

¹ n.r.: ordinea de prezentare a scrisorilor este una cronologică.

² Muzicieni remarcabili cum sunt G. Rojdestvenski, E. Denisov, M. Sidelnikov, R. Ledeniov, A. Volkonski, S. Gubaidulina, R. Scedrin și alții au fost colegi cu Anatol Vieru la Conservatorul Ceiaikovski din Moscova.

atmosferă. În Sala Mică am ascultat un concert cu lucrări ale profesorilor compozitori; printre lucrări am remarcat două interesante piese de pian ale unor pedagogi tineri: Tarnopolski și Sokolov¹, foști studenți ai lui Kolea; piesele erau cântate de Sokolov și aveau ceva comun impresionisto-expresionist; piesa lui Tarnopolski se și numea Eindruck-Ausdruck. Sala are o sonoritate extraordinară; se aude tot, iar sonoritatea nu sancționează pe interpret, ci îi vine în ajutor. În Sala Mare am fost cu Nina la un concert al Orchestrei radio dirijată de Fedoseev², m-a interesat numai partea I-a (la Simfonia Fantastică de Berlioz am plecat): Temă și opt variațiuni de Boris Ceaikovski³ și „Ave Maria” - concert pentru pian și orchestră de Karamanov⁴; mai ales cea de a doua piesă m-a interesat; am fost coleg cu Karamanov (care e din generația lui Sorel) și a apărut la Conservator odată cu Schnittke; era foarte modernist, dar către sfârșitul anilor '60 ceva s-a întâmplat cu el; a plecat în „fundul provinciei” la Simferopol și s-a stabilit acolo; a devenit religios și... a fost uitat; între timp a lucrat foarte mult, a scris simfonii și multe altele; în 1984, când am fost ultima dată la Moscova, mi s-a povestit de reparația lui; acum am aflat ca tot în 1984 el a fost din nou „criticat” și a dispărut iarăși; acum a reapărut cu acest concert „Ave Maria” compus în 1974, cântat excelent de către pianistul Botvinnov și de orchestra Radio (care mi s-a părut în foarte bună formă); este o muzică, să-i spunem „postmodernă”, a unui autor care îi cunoaște pe Debussy și pe Scriabin, dar în care se poate recunoaște și duhul unor Ceaikovski și Rahmaninov. Viața muzicală la Moscova este intensă cu toate marile dificultăți actuale care există în această țară: bani nu sunt, dar publicul vine în număr mare în săli bine luminate și încălzite, concertele se desfășoară fără fușereală, cu toată seriozitatea, așa spune chiar festiv. La concertul profesorilor de la Conservator, interpretarea a fost la înălțime: bine pusă la punct, repetată cu toată răspunderea.

Am căutat să mă pun în contact cu Opera de cameră din Moscova, deși Denisov, care este colaborator al Teatrului, nu se află la Moscova. În fine, am vorbit cu dirijorul Agronski⁵ căruia i-am lăsat reducția de pian a operei „Ultimele zile”. Teatrul repetă acum o operă de Schnittke „Viața unui idiot” după nuvela unui autor rus al cărui nume îmi scapă; opera s-a prezentat în premieră în Olanda anul trecut cu participarea lui Rostropovici și a Galinei Vișnevskaia; mi se spune că idiotul se numește Volodia, care acolo a fost interpretat de un negru; grima amintea de Lenin; acesta ridică mereu mâna sus și nu spunea altceva decât „Eh!”. Passons.

Mobilizat de invitația telefonică a Lenei de a mă reapuca de concertul de pian pe care era vorba să-l scriu acum câțiva ani, m-am apucat în tren, în drum

¹ Tarnopolski și Sokolov - compozitori ruși din generația mai tânără ('80-'90).

² Fedoseev - pe atunci dirijor al orchestrei Radio din Moscova.

³ Boris Ceaikovski - compozitor rus din generația care a suferit de pe urma jdanovismului.

⁴ Alemdar Karamanov (n. 1934) - unul dintre compozitorii cei mai interesați din generația 1960-1980, care a parcurs un drum creator ieșit din comun. „E un talent interesant și original” (Șostakovici); „E incredibil, e fenomenal de inzestrat... are o minte genială, o memorie fantastică” (Schnittke) - se spunea despre el în perioada studenției sale.

⁵ Agronski - dirijor.

spre Moscova, să mă gândesc la el; înainte vreme, cel mai adesea, începeam o nouă lucrare pe stradă, sau oricum, ambulatoriu. Mai nou, ideile mă vizitează noaptea pe la prima insomnie; adorm, și dimineața nu-mi mai reamintesc; dar iată că acum reușesc să le țin minte. Și uite așa, la Moscova am început să lucrez la un concert de pian, pornind de la o idee care mi-a venit în tren (ideile astea nu te lasă să te plictisești, ele scurtează timpul). A rezultat un fel de Caleidoscop pentru pian și orchestră; în ultima parte a lucrării (care se cântă fără întrerupere) am contopit vreo șapte din cele douăzeci de miniaturi „Din lumea copiilor” compuse în 1958; treaba asta m-a plasat într-o atmosferă specială. Concertul este quasi terminat - durează cam 19 minute - dar am de făcut partitura și mai trebuie să zăbovesc puțin asupra scriiturii pianistice.

La Moscova am simțit o imensă tensiune politică; urmăream de altfel buletinele de știri BBC, CNN, ITN, etc. Retransmise de TV sovietică. Într-o zi micul Mitia (de 11 ani) stând lângă mine la televizor, îmi spune: Ce se opăresc ăștia atâta de ce se întâmplă la noi? Nouă nu ne pasă chiar așa de mult.” (Șto oni tak pecutsea?“). Într-adevăr, forfota e mare; Nixon a apărut și el pe acolo; Elțân se bate cu Hasbulatov stând pe o coajă de banană; înclăștarea e teribilă. Se pare că în săptămâna ce vine lucrurile vor ajunge la un punct culminant; se simte carența de autoritate și blocajul politic; nevoia de autoritate (poate chiar de autoritarism) a început să-i cuprindă pe toți.

Mă opresc aici. Andrei, mulțumesc pentru știrea despre cele două cronici bune la discul meu în „Diapason” și „Le Monde de la Musique”; este importantă pentru mine. Te rog să mi-o trimiți cât mai curând, împreună cu acea casetă cu Sonata pentru cello pe care mi-o promiți de atâta timp; altminteri te-am găsit parcă mai combativ la telefon, mai stenic; succes joi la Dijon! Am căutat piesele pentru pian ale lui Jacqueline Fontyn; dintre cele pentru un pian, „Le gong” (oeuvre imposée au Concours national de musique Credit Communal de Belgique) mi se pare mai ușoară și mai de efect, mai convenabilă. Celelalte, mai puțin „moderniste”, parcă mai dificile, sunt „Aura” Hommage a Brahms), „Capriccio” și „Balade”.

Lena, și tu mi-ai părut destul de dinamică; îți doresc succes deplin cu expoziția ta. Mult succes și lui Vlad cu „Requiemul” de Verdi. Scrisoarea este de altfel și pentru Florica și Vlad în măsura în care sunt interesați s-o citească.

Vă îmbrățișez cu drag pe toți patru și bine înțeles pe Dudi.

P.S: Măine seara (pe zăpadă și la orele 21.30), un concert radio public retransmis de 24 de stații de radio în direct în Europa: Sincronie II de Niculescu, Concert No. 1 pentru cello de Vieru și Simfonia III-a de Enescu. Solist Mirel Iancovici, cu Horia Andreescu la pupitru. Voyons.

Tolea

New York, 21-04-93

Dragă Sorele,

Ieșind din două crize recente (o gripă și o compoziție muzicală - terminate amândouă) și rămânând numai în permanenta mea criză de timp,

găsesc posibilitatea să-ți scriu câteva cuvinte. Aș fi vrut să fie mai multe și să o pot face mai des.

Ți-am mai scris despre marea dispută Heidegger¹, în care au intrat până la urechi și Derrida², și Nolte - biograful lui Heidegger (omul care l-a condus pe bicicletă pe Heidegger atunci când el a plecat ca să se ascundă de americani). Toate încercările de a face ventilație și paravan nu au lăsat această afacere să rămână așa cum ar fi vrut apologeții; ea miroase și prin acel detestabil reduționism, vine să ne arate că filosoful (în cele mai obiective apariții și căutări) e legată încă prin acupunctura de chestiuni foarte terre-à-terre. între „accidentul de drum” și organicitatea problemei, apologetii (și în spatele lui Nolte stă fiul lui Heidegger) au decis că chestiunea este totuși organică. Ea s-a cristalizat în ideea că Germania, în fața comunismului, a făcut opțiunea bună orientându-se către Hitler. (Heidegger ar fi refuzat să condamne hitlerismul, spunând că ar prefera să-l vadă pe Hitler viu, pentru a-l sudui că l-a orientat pe acest drum. Mi-e teamă că se are în vedere nu injustețea drumului, ci ghinionul sau nenorocirea de a fi pierdut războiul. Când mă gândesc și la faptul că relațiile lui Heidegger cu Husserl³ „s-au răcit” la venirea noului regim, impulsul este de a mă ține puțin de nas.)

Trebuie căutat la București „The New York Review of Books” în care se publică aceste discuții, poate la Centrul Cultural American.

Altrintersi, sunt în count down. Totuși, mai am vreo trei săptămâni. Mi-am făcut plinul cu New Yorkul, trei călătorii în mai puțin de un an nu sunt o bagatelă. Mai vreau să stau și prin Europa, pe acasă.

Vom sta de vorbă la întoarcere.

Te îmbrățișez, și cu tine - pe Gina, Vlad și Nina.

Tolea

P.S. Alăturtez câteva rânduri pt. Mahatma⁴. Citește și dă-i-le, te rog.

21.04.1993

Dragă Mahatma,

În unele dimineți, la New York, atunci când aflu despre oameni care duc dorul celui de al doilea război mondial, mă gândesc la Dvs. Și vă adresez întrebări, sau, mai bine zis, mirări. Căci pentru unii oameni, printre care și eu, acest război a avut loc pentru a nu mai fi niciodată, pe când pentru destui alții acest război ar trebui luat de la început: reluat, pentru a se termina altfel decât s-a terminat.

¹ Martin Heidegger (1884-1976) - filozof german existențialist. Autorul renumitei cărți „Ființă și timp” (1927).

² Jacques Derrida (? -2005) - filozof și critic de artă.

³ Edmund Husserl (1859-1938) - filozof german, teoretician al fenomenologiei pure.

⁴ Geo Bogza era numit de către unii apropiați ai săi „Mahatma”, omul cu suflet mare

Cetește aceasta? Doar o dovadă de vitalitate și agresivitate a speciei umane, o energie necheltuită? sau înghesuiala prea mare de pe această planetă? Explicați-mi.

Citesc că fascismul a fost opțiunea bună a Germaniei, ca reacție la comunism; acum, când comunismul a fost doborât, va să zică fascismul a avut dreptate. (Fascismul, care a avut tăria de a se afirma ca atare, în timp ce comunismul a mințit. îl văd aici pe Vladimir Pozner¹ la televiziune, spunând că ceea ce a fost doborât nu e comunismul, ci regimul sovietic.)

Vă scriu pentru că sunteți pentru mine un reper; iar existența mea după al doilea război mondial putea să nu fie deloc, ceea ce o transformă zilnic într-un psalm.

Al Dvs.,
A. Vieru

Paris, le 15 ? 1994

Cher Harry²,

Je trouve a Paris une partition de ma Symphonie IV que tu voulais connaître; je te l'envoie. Justement ces jours je viens d'apprendre que „Olympia“ (Londres) délivrera en novembre un CD avec mes II-ème et IV-ème Symphonies et aussi Psalm 1993.

Après Darmstadt j'ai eu le sentiment d'une „cadence interrompue“ dans nos échanges d'impressions musicales; le programme fut trop chargé et le temps de réflexion - réduit à son minimum. Le peu de réflexion a cause de l'excès informationnel est une maladie contemporaine qui fait ravages. Malheureusement tu es -je te cite- un „mauvais correspondant“ et c'est vain de tenter une continuation du dialogue.

J'apprécie ta spontanéité, ton intuition, je comprends le malheur du critique musical qui est obligé d'avoir des opinions sur tout ce qu'il écoute. Parfois je trouve outranciers tes jugements; par exemple (tout en étant moi-même critique à l'égard du sérialisme des années '50-'60) je trouve que tu es trop négatif en contestant *toute* la production de ces années. Mais surtout ce qui m'étonne ce sont quelques enthousiasmes qui te font gonfler la valeur de certains courants et compositeurs; ce que toi-même appelles „harryfolie“ te fait céder aux pressions (flattantes, insistantes, flatulentes) des bavardages pseudo-théoriques, disons, sur „l'intérieur du son“ ou sur „la nouvelle complexité“. Ta grande disponibilité réceptive, ton enthousiasme rendent alors services à des causes qui ne le méritent pas. Ainsi passes-tu à cote des valeurs plus consistantes mais moins agressives. J'espère que tu ne m'en veux pas pour ces observations franches et tout-à-fait amicales.

En ce moment je vois deux dangers dans la composition musicale de ce dernier temps:

¹ Vladimir Pozner - cunoscut jurnalist, autorul unei serii de emisiuni pentru TV din Moscova, intitulată „Most“ („Podul“ de legătură între Rusia și Statele Unite).

² Harry Halbreich - cunoscut muzicolog belgian.

1) l'impeccabilité de surface; goût et savoir-faire impeccables qui font oublier pour un certain temps le peu de substance et le manque de communication;

2) le trop d'impact qui s'amortise trop vite, en lassant l'auditeur dès la 2-ème écoute, ne lui offrant rien de nouveau à des écoutes ultérieures. Aspects très contemporains dans une société qui fait bien faire toute chose et qui se sert des produits une seule fois, comme des mouchoirs.

Avec ça, je te salue chaleureusement (aussi de la part de Nina) et te prie de présenter mes hommages à Elisabeth.

A. Vieru

Paris, le 19 août 1994

Cher Monsieur Hommel¹,

Après avoir quitté Darmstadt je continue à réfléchir aux événements musicaux des Ferienkurse. Je vous remercie chaleureusement (aussi au nom de mon épouse) pour nous avoir invitée ce marathon musical. Vous-même, cher Monsieur Hommel, vous vous êtes montré l'amphitryon sensible et attentif que je connais depuis toujours.

Je viens de lire „Asthetik und Komposition“, le livre intéressant et inégal que vous m'avez fait cadeau; la théorie reste parfois à l'arrière de la musique vivante. Si jamais vous éditez un livre en marge des discussions de cette année à Darmstadt, je vous offre de rédiger un texte autour de ma critique du sérialisme effleurée à Darmstadt (ma contribution au „Kongress: Tonalität“ -Darmstadt 1984 fut publiée en 1985 par „Perspectives of New Music“). Parmi les participations de cette année à Darmstadt, celle d'Anton Vishio m'est parue particulièrement intéressante: elle est orientée vers l'avenir (passéisme et bavardage restant malheureusement monnaie courante dans la musicologie).

Personnellement j'ai regretté d'avoir été utilisé si peu en tant que compositeur aux concerts de Darmstadt; il m'est difficile de m'accomoder à l'esprit managérial d'autoprogrammation qui règne aujourd'hui.

Je suis curieux et interrogatif en ce qui concerne le développement prochain des Ferienkurse. J'espère que le pluralisme démocratique et l'expansion initiés par vous continueront se développer dans l'avenir.

En vous priant de rendre mes hommages à Madame Hommel, je vous salue, cher Monsieur Hommel, avec amicale affection.

A. Vieru

P.S. Je constate l'affaiblissement des préoccupations pour les problèmes d'écriture comme elles se manifestaient aux temps du tonalisme et du sérialisme. La calligraphie ou la graphie tout simple se substituent aujourd'hui aux structures de profondeur. Ce n'est pas à la surface, mais en profondeur qu'on devrait chercher aussi bien la simplicité que la complexité; Mozart fut à la fois plus simple et plus complexe que Bach.

¹ Friedrich Hommel -- conducător al cursurilor de vară de la Darmstadt.

București, 17 iulie 1995

Dragă Domnule Laszlo!¹

Vă mulțumesc pentru scrisoarea Dvs. Bine înțeles că voi răspunde Domnului Laki, în cazul că îmi va scrie. Vă mulțumesc a mă fi prevenit că este un muzician serios.

În ceea ce privește dodecafonismul în România, chestiunea mă pune în încurcătură. Cred că „Scoațele” lui Vancea sau „Passacaglia” lui Socor sunt mai degrabă atonale; spun fără să cunosc bine lucrările. Un caz interesant a fost Filip Herșcovici, născut la Iași, care a studiat la Viena la începutul anilor '30. (A fost elevul lui Scherchen (dirijat) și Webern; în 1940 a plecat în Uniunea Sovietică; după 1950 a fost muzicianul care prin analizele sale a prezentat în mod viu dodecafonismul unor Holopov, Volkonski, Schnittke ș.a.)

Personalitatea sa este bine cunoscută; în cartea sa despre avangarda rusă, Detlef Gojowi vorbește despre el. (Herșcovici n-a fost un sectar al dodecafonismului, el a fost un excepțional analist al muzicii lui Bach și Beethoven²).

La invitația societății „Alban Berg”, Filip Herșcovici și-a petrecut ultimii săi ani la Viena; cred că soția sa se găsește și azi la Viena.

Adevărata confruntare cu dodecafonismul în România a avut loc în anii '50, după război. A fost în același timp o cunoaștere, dar și o cunoaștere critică. În fapt, prin mentalitate, România aparține mentalității modale, ca și Franța și Rusia; confruntarea dintre modal și serial este un fenomen foarte interesant (Bartok intra și el în această arie).

Cred de altfel că Schönberg însuși nu trebuie înțeles ca un dogmatic; așa zisa „întoarcere” a lui la tonalism arată că ideea „tonalitatea e moartă” îi era străină; el nu vedea o prăpastie între dodecafonism și tonalitate, cum a făcut-o generația Boulez în prima ei tinerețe. Nu e vorba de întoarcere „retro”. Cred că tema rămâne încă deschisă (și azi ea poate fi tratată altfel); e sigur însă că dodecafonismul inițial era o constrângere prea mare și oarecum nefirească; numai talente extraordinare (ca Schönberg, Berg, Webern), trăind intens problematica aceasta, au putut scoate asemenea importante lucrări muzicale pornind de la un permutaționism atât de restrâns.

(Cu cei de la Chemnitz nu am mai fost în contact. Au rămas la ei cele două reducții cu pian. Acum mă aștern la redactarea partiturii de orchestră pe care doresc să o termin în septembrie. Să sperăm că opera va ajunge pe scena teatrului în mâini bune și o într-o zodie bună.)³

Mulțumesc pentru bunele urări. La rândul meu vă spun toate gândurile bine, rugându-vă să salutați din partea mea pe Doamna Dvs.

Al Dvs.
A. Vieru

¹ Francisc László - muzicolog român.

² Acum trei ani la Moscova a apărut un volum cu lucrări ale sale; tirajul foarte restrâns îl face o raritate.

³ Este vorba despre opera lui A. Vieru. „Ultimele zile, ultimele ore”.

Dr. DORIN SPERANTIA
Perchiului 2/18
5450. ONEȘTI

Onești, 26.VII.95

Stimate Maestre,

Poate Vă mai amintiți că ne-am întâlnit acum câțiva ani la o „vacanță muzicală” la Piatra Neamț, când era invitat și prietenul meu Roman Vlad. Nu ne-am mai întâlnit de atunci, dar prin aceeași vreme Romeo Ghircoiașiu mi-a semnalat un disc foarte interesant: Variațiunile Goldberg, cu Andrei Vieru. N-am reușit să-l găesc atunci, și am rămas cu curiozitatea nesatisfăcută. Dar în anii care au urmat am întâlnit tot mai des același nume la rubricile concertelor din Franța (mai ales în „Diapason”, dându-mi seama că tânărul pianist și-a făcut o foarte solidă reputație. Lucru care mi-a dat, evident, satisfacție - și mărimdu-mi curiozitatea. În sfârșit, l-am auzit săptămâna trecută la Radio, l-am ascultat cu extraordinar interes, am meditat câteva zile (și reascultat). Ieri m-a vizitat Viorel Munteanu, căruia i-am împărtășit din gândurile mele și care m-a încurajat în intenția de a Vă comunica și Dv. câteva din concluziile mele, fiindcă probabil V-ar interesa (dacă aș fi fost în sală, fără îndoială că aș fi scris un al treilea articol în acest an - cam acesta e ritmul meu, de un timp - ca să-l public undeva. Dar o simplă audție la radio mă justifică insuficient.)

Încep cu concluzia, ca s-o justific pe urmă: Andrei Vieru e un foarte mare pianist și mare muzician, pentru că lasă sentimentul rar de a-l fi auzit pe compozitor însuși, fără umbra ori tulburarea unei alte personalități de artist - cu fatale interferențe. Gândirea e de maximă profunzime, dar fără „speculațiile” care se fac deseori pentru a descoperi intenții ascunse ale autorului. Simplitatea și firescul sunt garanția autenticității. (Am auzit cântând mai mulți compozitori, care nu-și „interpretau” lucrările, ci le exprimau direct și total.) Evident, mijloacele pianistice perfecte sunt o condiție ca artistul să aibă libertatea de a pătrunde cu totul în lumea interioară a compozitorului - desigur prin intuiție, dar obligator și prin rațiune, cunoaștere a personalității și epocii. Puterea de a face abstracțiuni de propriile emoții sau idei, pentru a intra în rezonanță cu creația însăși, e tocmai lucrul rar de care vorbeam. Poate Lipatti a fost modelul cel mai aproape de adevărul fiecărui text muzical - deși uneori propria lui emoție străbate la suprafață, și mă gândesc la Do majorul de Mozart, unde îi simt prezența lui particulară. Gieseking a încercat și el același lucru, dar stilul pianistic personal și sunetul inconfundabil îi trădează prezența mai peste tot. În obiectivitatea lui Arrau fierb vlcării nestinși ai Cordilieri... și așa mei departe. Cu o zi înainte de transmisie, întâmplător (hazardul își are legile sale imuabile am reascultat o superbă Kreisleriană a Marthei Argerich: era întâi personalitatea ei, și apoi prezența lui Schumann - adevărat, dar nu singur. Tot ce am auzit din mâinile lui Andrei Vieru a fost adevăr pur: puterea lui a fost să evoce până la materializare prezența lui

Bach, a lui Beethoven, a lui Mozart, Schumann sau Chopin. Nu mi-am pus, ca alteori, întrebări relative la stil sau alte asemenea, fiindcă mă aflam în universul lor.

Știm foarte bine câți muzicieni ne întrebă: „ai auzit Chopinul meu?“, și așa mai departe. Ceea ce înseamnă că Chopin era al lui, și el nu era al lui Chopin...

A fost o satisfacție rară de a descoperi acest adevăr, din fața căruia pianistul se retrage cu discreție pentru a mă convinge că are și harul, și puterea, și mijloacele să ni-l dăruiască. Și chiar această părelnică „absență“ din ceea ce auzim îi caracterizează personalitatea.

Stimate maestre, am avut șansa să-i aud „pe viu“ pe mulți mari pianiști – de la Cortot și Gieseking la Lipatti (care mi-a fost prieten) și până la unii din cei actuali. Așa că termenii de comparație nu-mi lipsesc, nici la modul mai exterior al pianisticii dar nici la cel mai profund, la care timpul și experiența m-au adus. Vreau să vă repet sentimentul de mulțumire că există un asemenea artist, care să dezvăluie atâtea lucruri filtrate și poate deformate de personalități și concepții, și că acest artist e al nostru, și e legat de Dumneavoastră, pe care am avut norocul să vă și întâlnesc, apreciindu-vă de mult timp creația. Și poate, cu o ocazie, să-i spuneți fiului Dumneavoastră că undeva există cineva care a auzit și judecat multă muzică, și care e fericit că l-a auzit, și speră să-l audă și vadă undeva și cândva.

Cu cele mai calde sentimente,

Dorin Sperantia

Onești, 3.IX.95

Stimate Maestre,

Vă mulțumesc nespun pentru surpriza cu discul. A sosit într-un moment critic, și și-a demonstrat curând valoarea. Eram internat în reanimare, în ajunul unei operații dificile și chinuitoare. De-abia așteptam, cu atât mai mult, să-l ascult: într-adevăr, vreo douăsprezece zile mai târziu, când am ajuns în fotoliul de acasă, după 45 de minute a fost primul lucru pe care l-am făcut. După zile tulburi și stress, în câteva clipe lucrurile lumii s-au așezat și s-au limpezit la locul lor. Bach și interpretul lui au făcut-o, cum nimic altceva n-ar fi putut. Mai mult ca oricând am simțit că Adevărul se află aici. Și că Andrei Vieru l-a adus întreg, mai mult ca oricând. Totdeauna am socotit Goldberg ca un germene a tot ce s-a făcut în muzică ele atunci încoace. Simplitatea și devoțiunea au fost calea de expresie a acestui adevăr: chiar și cele două versiuni ale lui Gould (pe care le preferam) conțin „intenții“ și turnuri de gust ale pianistului, deci aduceau și o altă prezență pe lângă cea a lui Bach. Așadar, discul este ceea ce mă așteptam să fie, și-i sunt recunoscător că mi-a oferit o clipă unică de revelație. Ce aş putea spune mai mult?

Acestea sunt primele rânduri pe care le scriu, după aventurile mele. Pe lângă scrisul de doctor, și alte lucruri s-ar vizualiza fără mașina de scris... În sfârșit în curs de refacere, fac bilanțul a ceea ce am pierdut nevenind la Festivalul Enescu. din care am mai prins din transmisiuni și mi-a mai înregistrat soția mea.

Concertul pentru două violoncele l-am auzit și imprimat la Radio, și l-am reascultat ieri: e cu totul altceva decât cel pentru unul singur, a cărui structură logică dispărea în freamătul imaginației, părănd o fericită improvizație. Acesta își impune îndată gravitatea, uneori tragismul, într-un algoritm conturat și structuri foarte definite și dense. Totuși, aceeași mână se recunoaște.

Așadar, toate reintră în normal, și sper să am cât mai curând ocazia să mai comunicăm și poate să; ne mai vedem. Rămân al Dv. devotat,

Dorin Sperantia

28.9.95

Dear Mister Vieru

I write in English, because your score is in English, so I hope you understand my letter. I thank you a lot for the score of your Trio for bassoon, guitar and Double bass and the recording. I got it from Violeta Dinescu.

I don't know another piece for the same combination, but the sound is strong and I like this archaic colour and I like mainly the beginning. The (1/6 tone lower) is very difficult on the guitar and when I listen, I have the feeling, that it is not very exact in the recording (is easier). To make it perfect, perhaps it needs a guitar with more strings, to tune two or more strings Mainly in the quick tempo ($\text{♩} = 90$). I don't know how you imagine it. Is it more to make harmony unsure or is it an exact modus? (I would think the second, which makes the fluid part very difficult).

If you have written other works for guitar, let me know, also your further compositions in the future for that instrument. Whenever you have a question concerning my instrument, just ask (in Deutsch, Francais, English) and I will try to answer.

Thank you a lot and my best wishes,

Markus Hochuli¹

Jacqueline Schmit-Fontyn

B – 1342 Limelette

le 25 septembre

Rue Léon Dekaise 6

Tél. (010) 41.46.95

Cher Ami,

C'était une grande joie pour moi de me trouver avec mes illustres collègues, en ce beau soir d'août. Merci pour votre présence, une présence attentive à ma modeste production, je l'ai beaucoup apprécié, croyez-le. J'aurais bien aimé vous laisser encore des cassettes. Mais j'ai toujours peur d'encombrer les gens avec mes musiques... Car je sais combien nous avons à écouter et à „apprécier“ disques, partitions etc. qui viennent de partout. Peut-on ainsi voler le temps de composition aux confrères??!

¹ Markus Hochuli – muzician englez.

Cela ne m'a pas empêché de relire votre 3e symphonie (dont j'avais acheté la partition il y a 2 ans) avec le plus grand intérêt. Je ne m'étendrai pas en commentaires mais vous dirai que j'apprécie le côté si diversifié et mobile de votre musique. Cela vaut aussi pour votre très beau et original concerto pour saxo. Et lorsque je dis „mobile“, j'entends le contraire de statique. Tant de pâtes musicales sont immobiles harmoniquement et se déroulent dans une sorte de répétition figée. Chez vous on ne s'ennuie jamais un instant et les couleurs d'œuvres déjà anciennes telles l'Ode au Silence sont si pleines d'invention et d'originalité. Que ne sommes-nous plus proches dans la distance; j'aurais aimé aussi vous poser quelques questions techniques (écriture des cors, par ex.). Enfin, je songe à vous inviter pour venir parler de vos œuvres à mes élèves en composition. Mais notre pays est pauvre et notre Conservatoire ne pourra vous offrir qu'un cachet symbolique. Pensez-vous que ce soit possible? Un de mes amis présentateur à la radio serait aussi heureux de vous interviewer, je le sais. Voudriez-vous m'écrire comment nous y prendre pour vous inviter, si cela vous intéressait? Peut-être au cours d'un de vos voyages seriez-vous „de passage“? Car on ne dérange pas les vedettes pour quelques causeries, aussi importantes fussent-elles pour ceux qui les écoutent!

J'attends vos brèves nouvelles et vous envoie mon bien amical souvenir et mes meilleurs souhaits,

Jacqueline

Markus Hochuli
 Berghaldenstrasse 1
 CH -8330 Pfaffikon ZH

Cher Monsieur,

Je vous remercie pour votre gentille et attentive lettre concernant mon Trio. Cette composition a été conçue à l'intention du AFAM (American Festival of Microtonal Music); elle fut créée à New York en 1994. L'enregistrement que vous écoutez a été réalisé à Bucarest.

Il y a dans cette musique seulement quelques sons microtonaux appartenant à un mode. En fait ça aboutit aussi à une couleur spéciale, compte tenu aussi de l'environnement instrumental. Dans mes œuvres la couleur n'agit jamais autrement qu'en fonction de la structure compositionnelle, J'ai mis les signes et parce que je les ai imaginés ainsi. Autrefois j'ai procédé de la même manière avec les instruments à vent où l'exécution du signe est (au contraire) plus à l'aise. Les exécutants se sont quand-même bien débrouillés.

Je me rends compte que dans le 3-ème mouvement, à cause de la vitesse, ces signes deviennent plus difficiles à exécuter; il n'y a pas moyen de contrôler en temps réel l'exactitude de l'intonation,

Ce qui m'intéresse c'est d'obtenir un intervalle plus fin que le demi-ton et moins fin que le quart de ton.

J'ai utilisé deux guitares électriques dans des compositions pour ensembles; en orchestre, pour lui emprunter une sonorité électronique (Concerto

pour clarinette, „Ecran“), mais aussi dans un petit ensemble („Inscriptio“ pour flûte, guitare électrique, guitare basse, deux trombones).

J'ai composé récemment une petite pièce pour deux guitares classiques; il me fait plaisir de vous l'envoyer.

Avec mes cordiales salutations,

A. Vieru

À Nello Bertellini

Cher Monsieur,

Il m'est difficile à parler de préférences en général: mes nécessités musicales sont très riches et variées et elles changent parfois.

Les Sonates pour piano et les Quatuors à cordes de Beethoven, le Clavecin bien tempéré de Bach (par exemple) sont plus que des préférences; ils constituent une nourriture permanente. Je les écoute ou je les joue ou je les lis en pensant très souvent à elles. La comparaison de mes impressions d'aujourd'hui avec celles d'hier ou d'autrefois me donne une sorte de diagramme de mon évolution propre. Ces pièces (comme d'autres aussi) m'intéressent d'ailleurs d'un point de vue poétique; d'une part, elles me donnent l'illusion d'être éternelles et créées par Dieu; d'autre côté, je cherche dans ces musiques les traces vivantes et récentes de leurs auteurs; je suis ému par les décisions compositives prises à chaque pas.

Mes voies d'accès vers la musique étant autant sensuelles que platoniques, il m'arrive quelquefois qu'une exécution spéciale ou une situation existentielle actualise telle musique que je n'avais autrement pas envie d'écouter. C'est donc la nouvelle lecture (par interprétation vivante) d'une musique qui peut être la raison d'une préférence nouvelle.

Mes attirances vers les musiques se constituent en actes complexes. Depuis que je suis sorti de l'adolescence, ces attirances sont moins atomisées, elles s'arçhent et se complètent dans un corpus culturel. Ces dernières années j'ai été très attiré par la musique de Mahler; chaque symphonie ou cycle de lieder se complétait avec les autres; les apparitions individuelles de cette musique participaient d'un magma de ce compositeur; à son tour, Mahler lui-même est référentiel pour une ville (Vienne), pour une époque, pour un siècle, pour une culture.

Les „préférences“: un phénomène complexe, difficilement réductible à des petites obsessions passagères. Un métabolisme dans l'ensemble de mon „moi“, une nourriture permanente.

Anatol Vieru